

Sobre si el món s'afona

"Com que el món ha d'afonar-se de totes maneres, qualsevol intent d'evitar-ho és una molèstia inútil: la moral és una d'aquestes molèsties, i més encara allò que abans se'n deia responsabilitat, o altres paraules arcaiques. L'ètica del món que s'afona no passa, en versió de luxe, d'un bon suquet de peix."

Això em va preguntar l'entrevistador oficial d'aquest setmanari, que és un dels millors preguntadors que conec: "De què serveix l'antropologia en aquest moment que el món s'afona?" O s'esfondra, o s'enfonsa, o s'ensorra, o qualsevol altra expressió cataclísmica. O de què serveix la poesia, la pintura, la física teòrica, o qualsevol altra ocupació d'aquest ordre superflu i prescindible. Un hom va llegint els papers que es publiquen, escoltant l'opinió de persones de molta competència, comprovant com evoluciona l'aire d'algunes converses, constatant conversions, i en efecte, el consens pareix bastant ben establert: el món s'afona. De manera que si un hom vol continuar passant per progressista i per ser persona de substància intel·lectual, ha d'estar-hi d'acord: el món s'afona. L'esquerra d'aquests temps que corren és substancialment pessimista: qualsevol temps passat va ser millor, sobretot el *nostre* temps passat, i qualsevol va camí de l'afonament o esfondrament.

Diríem que és un sentiment conjuntural i recentíssim, elaborat per una certa "esquerra realment existent" que es resigna a perdre pròximes eleccions (mentre "l'esquerra de fantasia" s'alegra pensant que guanyarà la dreta), però llavors el sentiment existiria només en aquest país i de fa poc de temps. I no és això, és un sentiment que la *intelligentsia* de l'hemisferi occidental, i part de l'oriental, accepta amb rara unanimitat d'ençà d'alguns anys. Els qui defensen que s'ha acabat la història —Déu meu, quant de soroll va fer una bajanada com aquesta, només perquè s'escampà en el moment just—, per això mateix: perquè no es pot progressar més, tot s'atura, ja hem arribat on havíem d'arribar, no hi ha res a fer, l'optimisme suprem és un pessimisme moderat. Els qui volen que la història continue, pitjor: com que els models clàssics del progrés —els derivats de les elucubracions de Karl Marx, com si no n'hi haguera hagut d'altres— s'han afonat ignominiosament, només queda els regrés, tot anirà endarrere, ens ensorrarem. O tot va ja endarrere, ens ensorrem. Dit d'una altra manera si les coses no són com nosaltres pensàvem que havien de ser, llavors només poden ser molt dolentes. El pessimisme, per tant, és radical: el món *ha d'anar* al desastre, per raons estrictament doctrinals. De manera que l'única cosa que es pot fer és lamentar-se'n, comprovar que *nosaltres* teníem raó —n'hem tinguda sempre: érem la raó— però que tot ha eixit malament, i després aprofitar que estem ben instal·lats, i mirar de passar tan bé com podrem la vida que ens queda per viure: apuntar-se a un

club gastronòmic, comprar bon vi, escriure sobre la sopa d'all i la sardina torrada a la vora de la mar. Com que el món ha d'afonar-se de totes maneres, qualsevol intent d'evitar-ho és una molèstia inútil: la moral és una d'aquestes molèsties, i més encara allò que abans se'n deia responsabilitat, o altres paraules arcaiques. L'ètica del món que s'afona no passa, en versió de luxe, d'un bon suquet de peix.

Però què passa si el món, tal com jo pense, no s'afona? Què passa si, vist amb perspectiva prou extensa en l'espai i en el temps, el conjunt de les condicions de la vida del conjunt de la gent no va endarrere sinó endavant? Potser això no correspon al conjunt de la producció intel·lectual europea, i a la satisfacció personal dels seus productors, coses que, en efecte, sembla que no van endavant sinó endarrere, però que, en definitiva, per a les poblacions humanes en general no tenen la més mínima importància. Vull dir que la producció intel·lectual sobre el progrés del món és una cosa, i el progrés del món n'és una altra de totalment diferent. Quant als desastres presents i futurs, són ben reals: Àfrica, l'atmosfera i la destrucció del bosc. Es a dir, els efectes de la superpoblació: de difondre les vacunes sense difondre alhora el control de natalitat. La resta és purament ideologia. Però entre l'Índia i la Xina hi ha dos mil milions d'habitants, la major dels quals té la certesa de menjar cada dia: quan n'eren només mil, menjaven molt menys i es morien més joves. I l'única guerra europea dels darrers cinquanta anys és la de Bòsnia: compareu amb els cinquanta anys anteriors, o amb els cinquanta anteriors encara. Qui no accepta la perspectiva es tanca sense saber-ho en el provincialisme més ridícul: el del seu racó ideològic, el de la classe intel·lectual (terminologia de Lu Hsun, vostès dispensen). És molt més humà apuntar-se, o almenys cotitzar, a Metges sense Fronteres o a Intermón, que no defensar el pessimisme còsmic com a senyal d'identitat de l'esquerra.

"Corre Bel·lissa. El món va a la catàstrofe: els dies tenen vint-i-quatre hores, / les persones són altes o són baixes, / si obris l'aixeta corre l'aigua, si/ sumes sis i catorze surt un vint..." Ho escribia, ja fa molts anys, Vicent Andrés Estellés en l'"Egloga III", i ningú no ho escriuria millor, ni en vers ni en prosa. Quin món s'afona? La meditació, a càrrec de! lector.

Joan F. Mira